

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Effect alternatieve compensatie stijging energieprijzen

Jasja Bos, Sanne Lamers, Marcel Warnaar

Effect alternatieve compensatie stijging energieprijzen

Auteurs:

Jasja Bos

Sanne Lamers

Marcel Warnaar

Nibud, november 2021

In opdracht van de Woonbond, de FNV en Milieudefensie

Inhoud

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Methode en uitgangspunten	5
3.	Effect compensatie.....	7
3.1	Budgetaandeel energie	7
3.2	Compensatiemaatregelen kabinet	7
3.3	Alternatieve compensatie	8

1. Inleiding

Het kabinet heeft een pakket aan maatregelen gepresenteerd om huishoudens te compenseren voor de stijgende energieprijzen. De Woonbond, de FNV en Milieudefensie vinden dit pakket te generiek. Huishoudens die het meest kwetsbaar zijn merken hier te weinig van en voor minder kwetsbare huishoudens vermindert de nodige stimulans om te verduurzamen.

De Woonbond, de FNV en Milieudefensie stellen daarom een alternatief pakket aan maatregelen voor. Dit pakket komt meer terecht bij kwetsbare huishoudens. De Woonbond, de FNV en Milieudefensie hebben het Nibud gevraagd om de inkomenseffecten hiervan inzichtelijk te maken. In dit rapport berekenen we de inkomenseffecten van de stijging van de energieprijzen en de compensatiemaatregelen.

2. Methode en uitgangspunten

We rekenen het effect van de stijgende energieprijzen en de compensatiemaatregelen door voor verschillende voorbeeldsituaties en inkomensniveaus:

- alleenstaand, eenoudergezin met 2 kinderen, paar zonder kinderen, paar met 2 kinderen
- bijstandsniveau, minimumloon, modaal, 2x modaal

Voor de voorbeeldsituaties hanteren we de volgende aannames:

- Veelvoorkomende huur/hypotheeklasten per voorbeeldsituatie en inkomensniveau:
 - Bijstandsniveau: tussen kwaliteitskortingsgrens en aftoppingsgrens;
 - Minimumloon: aftoppingsgrens;
 - Modaal: liberalisatiegrens;
 - 2x modaal: huur boven liberalisatiegrens;
- Woningtype:
 - Huishoudens zonder kinderen: flatwoning
 - Huishoudens met kinderen: tussenwoning

Voor de uitgaven aan energie hanteren we de volgende aannames:

Tabel 1: Gemiddeld gasverbruik van huishoudens

	Gemiddeld verbruik per jaar (m ³)	Kosten per jaar (€) ¹	Kosten per maand (€) ¹
Flat/appartement	920	1.116	93
Tussenwoning	1.190	1.367	114

¹ Bij een gemiddeld gastarief van 93,01 cent per m³ en gemiddeld vastrecht van € 21,67 per maand (incl. 21% btw). Afgeronde bedragen

Bron: CBS en Milieu Centraal, berekening Nibud oktober 2021

Tabel 2: Gemiddeld stroomverbruik van huishoudens

Aantal inwonende personen	Gemiddeld verbruik per jaar in kWh ¹	Kosten per maand (€)
1	1.810	20
2	2.800	41
3	3.310	52
4	3.840	63
5 of meer	4.110	69

¹ bij een gemiddeld elektriciteitsstarief van 25,68 cent per kWh en vaste kosten van € 27,55 per maand. Minus de jaarlijkse belastingteruggave voor energie van € 558,56. Alles incl. 21% btw. Afgeronde bedragen

Bron: CBS en Milieu Centraal, berekening: Nibud oktober 2021

De maandbedragen voor energie staan in tabel 3. In september 2021 zijn de prijzen met 19% gestegen ten opzichte van januari. De verwachting is dat de prijzen nog verder gaan stijgen. In het vervolg rekenen we met het scenario dat de prijzen nogmaals met 19% stijgen.

Tabel 3: Bedragen en stijging gas en elektriciteit per maand bij gemiddeld verbruik

	Jan 21 €	Sept 21 €	Stijging %	Nogmaals 19% €
alleenstaand	95	113	19%	135
eenoudergezin	140	166	19%	167
paar zonder kinderen	113	134	19%	159
paar met kinderen	150	177	18%	221 ¹

¹ Voor een paar met kinderen is de stijging niet 19%, maar 18%. Toch hanteren we voor deze groep ook een stijging van nogmaals 19%.

3. Effect compensatie

De stijging van de energieprijzen en de effecten van compensatiemaatregelen drukken we uit met behulp van het budgetaandeel energie. Het budgetaandeel is het percentage van het netto besteedbare inkomen (het netto inkomen inclusief toeslagen) dat huishoudens uitgeven aan energie (gas en elektriciteit). Hieronder presenteren we alleen de budgetaandelen en de maandelijkse uitgaven aan energie. De inkomensgegevens staan in bijlage 1.

3.1 Budgetaandeel energie

Een stijging van de energieprijzen met nogmaals 19% resulteert in de volgende budgetaandelen energie.

Tabel 4: Budgetaandeel energie¹

	bijstand	minimumloon	modaal	2x modaal
alleenstaand	8%	7%	6%	4%
eenoudergezin	8%	7%	6%	5%
paar zonder kinderen	7%	8%	7%	4%
paar met kinderen	8%	8%	7%	5%

¹ stijging energieprijzen met nogmaals 19%

Bij deze budgetaandelen energie zijn niet alle minimale uitgaven betaalbaar waar een huishouden mee geconfronteerd wordt. In tabel 5 staat het saldo van de inkomsten min de minimale uitgaven weergegeven. De volledige begrotingen staan in bijlage 2.

Tabel 5: Saldo inkomsten min minimale uitgaven¹

	bijstand	minimumloon
alleenstaand	-79	385
eenoudergezin	51	630
paar zonder kinderen	-149	-148
paar met kinderen	-172	-55

¹ stijging energieprijzen met nogmaals 19%

Opmerkingen: Er is geen rekening gehouden met kwijtschelding van gemeentelijke heffingen en vergoedingen door gemeenten in het kader van minimabeleid. Voor sommige huishoudens met een laag inkomen is gerekend met een huur ter hoogte van de aftoppingsgrens. Bij een dergelijke huur kunnen niet alle overige minimale uitgaven worden gedaan. Bij het minimumloon is (nog) geen rekening gehouden met persoonlijk onvermijdbare uitgaven, zoals bijvoorbeeld bijkomende kosten i.v.m. werk.

3.2 Compensatiemaatregelen kabinet

Het kabinet heeft de volgende compensatiemaatregelen aangekondigd:

- Verhoging belastingkorting energierekening met 230 euro incl. btw;
- Verlaging belastingtarief eerste schijf elektriciteit met 8,4 cent incl. btw.

Deze maatregelen heeft het volgende effect op de gemiddelde uitgaven aan energie:

Tabel 6: Maandbedrag energie en effect maatregelen kabinet¹

	bijstand	minimumloon modaal	2x modaal
alleenstaand	100	111	111
eenoudergezin	133	148	148
paar zonder kinderen	102	114	114
paar met kinderen	140	156	156
Vershil met situatie zonder compensatie			
alleenstaand	-21	-24	-24
eenoudergezin	-45	-50	-50
paar zonder kinderen	-42	-46	-46
paar met kinderen	-50	-56	-56

¹ stijging energieprijzen met nogmaals 19%

En resulteert in lagere budgetaandelen:

Tabel 7: Budgetaandeel energie bij compensatie kabinet¹

	bijstand	minimumloon modaal	2x modaal
alleenstaand	7%	6%	3%
eenoudergezin	6%	5%	3%
paar zonder kinderen	5%	5%	3%
paar met kinderen	6%	6%	4%
Vershil met situatie zonder compensatie			
alleenstaand	-1%	-1%	-1%
eenoudergezin	-2%	-2%	-1%
paar zonder kinderen	-2%	-2%	-1%
paar met kinderen	-2%	-2%	-1%

¹ stijging energieprijzen met nogmaals 19%

Tabel 8: Saldo inkomsten min minimale uitgaven compensatie kabinet¹

	bijstand	minimumloon
alleenstaand	-57	406
eenoudergezin	96	675
paar zonder kinderen	-107	-107
paar met kinderen	-122	-5

¹ stijging energieprijzen met nogmaals 19%

3.3 Alternatieve compensatie

De Woonbond, de FNV en Milieudefensie stellen alternatieve maatregelen voor:

- Verhoging belastingkorting energierekening met 115 euro incl. btw;
- Verlaging belastingtarief eerste schijf elektriciteit met 4,2 cent incl. btw;
- Verhoging algemene heffingskorting met 50 euro;
- Verlaging rekenuur huurtoeslag met 50 euro;

- Verhoging huurtoeslag boven kwaliteitskortingsgrens van 65 procent naar 75 procent en boven de aftoppingsgrens van 40 procent naar 50 procent.

De maatregelen hebben de volgende inkomenseffecten:

Tabel 9: Stijging netto besteedbaar inkomen door alternatieve compensatie¹

	bijstand	minimumloon	modaal	2x modaal
alleenstaand	72	73	4	4
eenoudergezin	77	74	4	4
paar zonder kinderen	73	73	4	4
paar met kinderen	78	74	4	4

¹ stijging energieprijzen met nogmaals 19%

Het grootste deel van het inkomenseffect zit hem in de aanpassing in de huurtoeslag. In deze situaties is dit effect vrij groot vanwege de huur op de aftoppingsgrens. Bij een lagere huur zal het effect kleiner zijn.

Een klein deel in de hogere algemene heffingskorting. Eenoudergezinnen en paren met kinderen tot 12 jaar in een eenverdienerssituatie kunnen bij het minimumloon overigens niet alle heffingskortingen verzilveren, zodat zij niet helemaal kunnen profiteren van de hogere heffingskorting.

En de volgende effecten op de gemiddelde uitgaven aan energie:

Tabel 10: Maandbedrag energie en effect alternatieve compensatie¹

	bijstand	minimumloon	modaal	2x modaal
alleenstaand	104	115	115	115
eenoudergezin	156	173	173	173
paar zonder kinderen	123	136	136	136
paar met kinderen	165	184	184	184
Verschil met situatie zonder compensatie				
alleenstaand	-18	-20	-20	-20
eenoudergezin	-23	-25	-25	-25
paar zonder kinderen	-21	-24	-24	-24
paar met kinderen	-25	-28	-28	-28

¹ stijging energieprijzen met nogmaals 19%

Tabel 11: Saldo inkomsten min minimale uitgaven bij alternatieve compensatie¹

	bijstand	minimumloon
alleenstaand	11	475
eenoudergezin	150	729
paar zonder kinderen	-54	-54
paar met kinderen	-69	48

¹ stijging energieprijzen met nogmaals 19%

ZONDER BELEID

COMPENSATIE KABINET

ALTERNATIEF

	ZONDER BELEID				COMPENSATIE KABINET				ALTERNATIEF			
	bijstand	minimumloon	modaal	2x modaal	bijstand	minimumloon	modaal	2x modaal	bijstand	minimumloon	modaal	2x modaal
netto inkomen												
alleenstaand	1077	1658	2321	3737	1077	1658	2321	3737	1080	1662	2325	3741
eenoudergezin	1077	1774	2556	3971	1077	1774	2556	3971	1080	1774	2560	3975
paar zonder kinderen	1540	1658	2321	3737	1540	1658	2321	3737	1544	1662	2325	3741
paar met kinderen	1540	1774	2556	3971	1540	1774	2556	3971	1544	1774	2560	3975
huur												
alleenstaand	633	633	752		633	633	752		633	633	752	
eenoudergezin	679	679	752		679	679	752		679	679	752	
paar zonder kinderen	633	633	752		633	633	752		633	633	752	
paar met kinderen	679	679	752		679	679	752		679	679	752	
huurtoeslag												
alleenstaand	329	215	0		329	215	0		398	284	0	
eenoudergezin	358	244	0		358	244	0		432	318	0	
paar zonder kinderen	329	215	0		329	215	0		398	284	0	
paar met kinderen	358	244	0		358	244	0		432	318	0	
zorgtoeslag												
alleenstaand	107	105	0		107	105	0	0	107	105	0	0
eenoudergezin	107	105	0		107	105	0	0	107	105	0	0
paar zonder kinderen	207	205	0		207	205	0	0	207	205	0	0
paar met kinderen	207	205	0		207	205	0	0	207	205	0	0
kinderbijslag												
alleenstaand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
eenoudergezin	198	198	198	198	198	198	198	198	198	198	198	198
paar zonder kinderen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
paar met kinderen	198	198	198	198	198	198	198	198	198	198	198	198
kindgebonden budget												
alleenstaand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
eenoudergezin	476	475	394	188	476	475	394	188	476	475	394	188
paar zonder kinderen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
paar met kinderen	206	206	206	14	206	206	206	14	206	206	206	14
netto besteedbaar inkomen												
alleenstaand	1513	1977	2321	3737	1513	1977	2321	3737	1585	2051	2325	3741
eenoudergezin	2216	2796	3148	4357	2216	2796	3148	4357	2293	2870	3152	4361
paar zonder kinderen	2076	2077	2321	3737	2076	2077	2321	3737	2149	2151	2325	3741
paar met kinderen	2509	2627	2960	4183	2509	2627	2960	4183	2587	2701	2964	4187

uitgaven aan energie (++19%)	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal					
alleenstaand	121	135	135	135	100	111	111	111	104	115	115	115		
eenoudergezin	179	198	198	198	133	148	148	148	156	173	173	173		
paar zonder kinderen	144	160	160	160	102	114	114	114	123	136	136	136		
paar met kinderen	190	212	212	212	140	156	156	156	165	184	184	184		
budgetaandeel energie (++19%)	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal					
alleenstaand	8%	7%	6%	4%	7%	6%	5%	3%	7%	6%	5%	3%		
eenoudergezin	8%	7%	6%	5%	6%	5%	5%	3%	7%	6%	5%	4%		
paar zonder kinderen	7%	8%	7%	4%	5%	5%	5%	3%	6%	6%	6%	4%		
paar met kinderen	8%	8%	7%	5%	6%	6%	5%	4%	6%	7%	6%	4%		
inkomenseffect (++19%)	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal					
alleenstaand							72	73	4	4				
eenoudergezin							77	74	4	4				
paar zonder kinderen							73	73	4	4				
paar met kinderen							78	74	4	4				
effect energierekening (++19%)	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal	bijstand minimumloon	modaal	2x modaal					
alleenstaand							-21	-24	-24	-24	-18	-20	-20	-20
eenoudergezin							-45	-50	-50	-50	-23	-25	-25	-25
paar zonder kinderen							-42	-46	-46	-46	-21	-24	-24	-24
paar met kinderen							-50	-56	-56	-56	-25	-28	-28	-28

MINIMUM-VOORBEELDBEGROTING				
Bedragen per maand	Alleenstaande	Alleenstaande 2 kinderen	Twee personen	Twee personen 2 kinderen
2021-2		8 en 13 jaar		8 en 13 jaar
INKOMEN				
bijstandsuitkering	1077	1077	1540	1540
kinderbijslag	0	198	0	198
kindgebonden budget	0	476	0	206
zorgtoeslag	108	108	208	208
huurtoeslag	329	358	329	358
TOTAAL INKOMSTEN	1514	2217	2077	2510
UITGAVEN				
huur	633	679	633	679
energie (stijging nogmaals 19%)	121	144	179	190
water	9	17	13	20
lokale lasten (zonder kwijtschelding)	47	63	63	63
telefoon, televisie, internet	61	65	72	76
zorgverzekeringen	156	156	311	311
overige verzekeringen	24	26	35	36
onderwijs	*	53	*	53
kinderopvang	*	*	*	*
contributies en abonnementen	2	2	5	5
vervoer	17	46	35	63
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
VASTE LASTEN	1071	1251	1346	1496
kleding en schoenen	51	118	103	163
inventaris	67	87	79	102
onderhoud huis en tuin	25	25	25	25
zelfzorgmiddelen	8	9	13	15
eigen risico zorgverzekering	32	32	64	64
eigen bijdragen/betalen zorg	*	*	*	*
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
RESERVERINGSUITGAVEN	183	271	284	369
voeding	212	371	385	459
was- en schoonmaakartikelen	5	7	6	9
persoonlijke verzorging	18	48	37	67
huishoudelijke dienstverlening	*	*	*	*
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	5	10	8	13
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	240	436	436	548
SOCIALE PARTICIPATIE	99	209	160	269
SALDO INKOMSTEN/UITGAVEN	-79	51	-149	-172
compensatie kabinet				
SALDO INKOMSTEN/UITGAVEN	-57	96	-107	-122
alternatieve compensatie				
SALDO INKOMSTEN/UITGAVEN	11	150	-54	-69